

Тема 11. Спільні підприємства як форма міжнародної господарської діяльності України

Мета: визначити природу спільного підприємництва; розкрити сутність спільних підприємств та вказати їх типи; з'ясувати цілі участі інвесторів і реципієнтів капіталу в діяльності спільних підприємств; ознайомитись з процедурою створення спільних підприємств; пояснити особливості розвитку спільних підприємств в Україні; виявити проблеми та перспективи діяльності спільних підприємств в Україні.

План

1. Природа спільного підприємництва.
2. Специфіка розвитку СП в Україні.
3. Мотивація розвитку СП в Україні.
4. Процес створення СП в Україні.

Основні терміни і поняття

Спільне підприємництво, спільне підприємство, акціонерне товариство, командитне товариство, інвестиційний капітал, змішане товариство, прямі господарські зв'язки.

Теми доповідей

1. Міжнародний досвід спільного підприємництва.
2. Спільні підприємства як форма залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Контрольні запитання

1. Розкрийте сутність спільного підприємництва.
2. Охарактеризуйте риси спільних підприємств.
3. Які можна виділити організаційно-інституційні шляхи походження СП?
4. Визначте основні мотиви участі в діяльності спільних підприємств і інвесторів, і реципієнтів капіталу.
5. Яка специфіка створення СП в Україні?
6. В яких галузях економіки сьогодні існують спільні підприємства в Україні?
7. З'ясуйте основні проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.
8. Які напрями розвитку спільного підприємництва в Україні можна запропонувати?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Спільне підприємництво – це:
 - а) зближення економік країн, що виявляється у зростанні виробничої взаємозалежності, збільшенні міжнародного товарообороту, русі капіталів і робочої сили, взаємному впливові на найважливіші економічні процеси в країнах, у тому числі на динаміку цін, ставки відсотка;
 - б) діяльність, що базується на співробітництві між суб'єктами господарської діяльності України та іноземними суб'єктами господарської діяльності і на спільному розподілі результатів та ризиків від її здійснення;

в) органічний виробничий зв'язок між окремими спеціалізованими підприємствами як усередині галузі, так і між різними галузями по виготовленню вузлів, деталей або виконанню окремих технологічних операцій, необхідних для випуску готового продукту;

г) встановлення безпосередніх стійких виробничих зв'язків між підприємствами різних країн, внаслідок чого виробничий процес в одній країні стає частиною процесу, що відбувається у світовому масштабі.

2. Господарські підприємницькі структури, які утворюються різнонаціональними засновниками та характеризуються наявністю спільного майна, спільним управлінням та спільним розподілом прибутку й ризику – це:

- а) спільні підприємства;
- б) холдинги;
- в) акціонерні товариства;
- г) синдикати.

3. Різновид господарської організації у сфері виробництва та торгівлі, учасники якої поділяються на таких, що беруть на себе ризик щодо діяльності підприємства усім своїм майном або вкладників, які відповідають за зобов'язаннями тільки внесеним ними капіталом та отримують відповідну частку прибутку – це:

- а) акціонерні товариства;
- б) холдинги;
- в) командитні товариства;
- г) трести.

4. Холдинг – це:

- а) об'єднання осіб, які беруть участь у діяльності фірми, причому відповідальність кожного з учасників за зобов'язаннями цієї фірми обмежується його внеском до статутного фонду підприємства в однаковій для всіх учасників пропорції до суми внеску;
- б) підприємство, капітал якого складається з внесків акціонерів, засновники такого товариства емітують акції;
- в) найбільш централізована форма монополістичних об'єднань, в межах якої підприємства-учасники відмовляються від виробничої, комерційної, а інколи й юридичної самостійності і підпорядковуються єдиному управлінню; реальна влада належить правлінню або головній компанії;
- г) акціонерне товариство, яке володіє контрольним пакетом акцій юридично самостійних організацій (банків, підприємств) з метою здійснення контролю над їхніми операціями.

5. Економія часу і капітальних витрат завдяки можливості купити вже існуючі та діючі потужності – це одна із цілей створення спільного підприємства:

- а) імпортера капіталу;
- б) експортера капіталу;
- в) і імпортера, і експортера капіталу;
- г) іноземної країни.

6. Не є мотивом участі імпортера капіталу в діяльності спільного підприємства:

- а) отримання валютних ресурсів;

- б) підвищення ефективності господарювання внаслідок кращого забезпечення наявних, відносно надлишкових факторів виробництва, капіталом та технологіями;
 - в) заощадження ресурсів на проведення НДДКР та розроблення нових товарів;
 - г) освоєння нових ринків збуту і, відповідно, збільшення прибутку через зростання продажу новим покупцям.
7. Формування концепції діяльності підприємства відбувається під час:
- а) попередньої оцінки ринку та можливостей збуту;
 - б) вибору партнера по майбутній угоді відповідно до технологічної взаємної доповнюваності партнерів;
 - в) розроблення бізнес-плану та подальшого техніко-економічне обґрунтування створення СП;
 - г) підписання протоколу про наміри, що фіксує збіг інтересів та офіційно закріплює наміри партнерів створити СП.
8. Найбільшу кількість СП було створено між Україною та:
- а) Білоруссю;
 - б) Польщею;
 - в) Росією;
 - г) Угорщиною.
9. Під час підписання протоколу про наміри, що фіксує збіг інтересів та офіційно закріплює наміри партнерів створити СП відбувається:
- а) визначення розміру та структури статутного капіталу;
 - б) з'ясування умов розподілу прибутків і доходів, керівництва, передання технології;
 - в) немає правильної відповіді;
 - г) вірні відповіді а і б.
10. Диверсифікація виробництва, вступ у нову сферу виробничо-комерційної діяльності – це:
- а) мотив експортера капіталу в участі в СП;
 - б) мотив імпортера капіталу в участі в СП;
 - в) спільний мотив і для експортера капіталу, і для імпортера капіталу;
 - г) немає правильної відповіді.

Практичні завдання

Завдання 1. Аналіз ситуації.

Як показала практика, співвідношення між іноземними й українськими громадянами в СП схиляється в бік українського персоналу – в середньому на таких підприємствах працює 85% українців. При проведенні своїх операцій в Україні вищий керівний склад СП орієнтується на локальні трудові ресурси, оскільки:

- 1) ціна української робочої сили значно нижча, ніж у країнах із розвинутою економічною системою;
- 2) кваліфікація українських фахівців не поступається перед західними спеціалістами (хоча іноді корисно проводити тренінги на базі спеціальних методик для підвищення кваліфікації);

3) українські фахівці знають місцеві особливості роботи, включаючи локальну культуру;

4) український персонал має зв'язки з потенційними клієнтами на внутрішньому ринку і т. ін.

Але існують і деякі проблеми, оскільки переважній кількості працівників властиві такі риси, як необов'язковість, відсутність порядності та ділової етики, невміння й небажання працювати, психологічна неготовність до самостійності, жадоба до легких грошей тощо.

Прокоментуйте дану ситуацію. На Вашу думку, як вирішити дані проблеми. Які чинники сприяють, а які гальмують формування сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі підприємства?

Завдання 2. Заповніть таблицю.

Стратегія створення спільного підприємства	Мотиви створення спільного підприємства
Підвищення ефективності виробництва	
Розширення операцій	
Зменшення ризику	
Розвиток за рахунок залучення інвестицій, технологій і кваліфікованих працівників	

Завдання 3. Приведіть у відповідність

Поняття	Визначення
1) акціонерне товариство	а) товариство, яке володіє контрольним пакетом акцій юридично самостійних організацій (банків, підприємств) з метою здійснення контролю над їхніми операціями
2) товариство з обмеженою відповідальністю	б) різновид господарської організації у сфері виробництва та торгівлі, учасники якої поділяються на таких, що беруть на себе ризик щодо діяльності підприємства усім своїм майном та вкладників, які відповідають за зобов'язаннями тільки внесеним ними капіталом та отримують відповідну частку прибутку
3) командитне товариство	в) підприємство, капітал якого складається з внесків акціонерів; засновники такого товариства емітують акції
4) холдинг	г) об'єднання осіб, які беруть участь у діяльності фірми, причому відповідальність кожного з учасників за зобов'язаннями цієї фірми обмежується його внеском до статутного фонду підприємства в однаковій для всіх учасників пропорції до суми внеску

Завдання 4. Проаналізуйте Інтернет-публікації та дайте відповіді на питання:

1. Чим зумовлена необхідність утворення та диверсифікації діяльності спільних підприємств в Україні в умовах сучасного економічного розвитку?

2. В яких галузях народного господарства представлена найбільша кількість спільних підприємств, а в яких – найменша?
3. В яких областях України зосереджена найбільша кількість спільних підприємств?
4. Хто складає керівний склад спільних підприємств?
5. Які якості в українських партнерах найбільше цінують іноземні партнери?
6. На досягнення яких цілей орієнтуються переважно українсько-зарубіжні спільні підприємства?

Публікації:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Мотивація створення спільних підприємств в умовах глобалізації економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск № 17. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/17_1_2018ua/28.pdf
3. Савицька О.П., Дюс Х.М. Проблеми та тенденції розвитку спільних підприємств України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.1. С. 284–290. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_1/284_SAw.pdf.
4. Вересюк С.М., Михайловська О.В. Міжнародні спільні підприємства як передумова розвитку вітчизняної економіки. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_1/284_SAw.pdfhttp://www.rusnauka.com/28-PRNT_2011/Economics/2_94839.doc.htm.
5. Дропа Я.Б., Петрів Н.Б. Підприємства з іноземними інвестиціями як форма залучення іноземного капіталу в Україну. *Молодий вчений*. 2015. № 8(23). С. 48–53. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/8>.